

Kitap İncelemeleri

Book Reviews

Foucault ve Deleuze Ekseninde Anarşist Bir Film Teorisi – Natan Jun

İnceleyen: Suna Can Özbulduk

Foucault ve Deleuze Ekseninde Anarşist Bir Film Teorisi

Yazar: Nathan Jun

Kitabın Özgün Adı: Towards an Anarchist Film Theory

Çeviren: Deniz Kurt

Altıkkırkbeş Yayınları, Kadıköy 2016, 61 s.

ISBN: 9-786059-878371

Nathan Jun, Texas Wichita Falls'daki Midwestern State Üniversitesi'nde felsefe yardımcı doçentliği ve felsefe bölümünün koordinatörlüğünü yapmaktadır. 19. ve 20. Yüzyıl Avrupa felsefesi, sosyal ve politik felsefe ile siyasal düşünce tarihi alanlarında uzmanlaşmıştır. Ana araştırma konuları anarşist politik teori ve anarşizmin entellektüel geçmişi. Anarşizm ve Siyasi Modernite'nin yazarıdır. Anarşizm, Deleuze ve Etik üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Ele aldığımız bu çalışması "*Towards an Anarchist Film Theory*" ismiyle 2014 yılında Chicago'da Amerikan Felsefe Derneği'nde düzenlenen konferansta yer almış ve makale haline getirilmiştir. Kitaplaştırılmış baskısının üçüncü bölümü metnin özgün adını taşımaktadır.

Yazar bu çalışmasında, sinemanın varoluşundan bu yana oluşturulan estetik ve politik teorik analizler ile bu analizlerin eleştirilerini kısaca ele alarak film teorisine farklı bir yaklaşımın ana hatlarını sunmaktadır. Metin alana ilişkin derinlemesine bir inceleme olmamakla birlikte sinemanın büyülü dünyasını her açıdan ele alarak; düşünsel, estetik ve çoğunlukla geri planda kalan üretim aşamasını bir araya getirmiştir. Bu nedenle çoğunlukla tek yönlü olarak ele alınan bu alanların eksik bıraktığı noktaları tamamlamaktadır, yeni başlayanlar için temel bir kuramsal el kitabıdır.

Metin üç ana bölümden oluşuyor. İlk bölümde film teorisi ve politikasının zaman içerisindeki gelişimi; Hümanizm, Frankfurt Okulu, Marksist- Leninist ekonomi analizi, Yapısalcılık, Deridacı yapısöküm, Kültürel Çalışmalar, Foucault'un söylem üzerine çalışmaları ile Deleuze'ün güce ilişkin görüşleri çerçevesinde ele alınmaktadır. İkinci bölüm Foucault'un çalışmalarını ele alınmakta ve söylemin yarattığı gücün sinema alanındaki karşılığına değinilmektedir. Son bölüm, sinemaya ilişkin incelenen ve ona değinen bu teorilerin dışında yeni bir yaklaşımı ortaya koymaktadır.

Varacağı yolun temel taşlarını adım adım sıralayarak dizen ve bu yol üzerinde ilerleyen bu metin, bu gün sinemanın birey üzerinde yarattığı anlamsal yapıyı çözümlenmeye

yönelik kuramsal yaklaşımların birbirlerini eksik bıraktığı yönleri açığa çıkararak ve bu yapıları bir araya getirerek yeni bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Bugün artık sinemanın politik bir anlatıya sahip olduğu tartışılmamakla birlikte kimi teoriler sinemayı seyirciyi etkileyen bir konumda tutarken kimi teoriler ondan etkilenen bir konumda bulunduğunu ileri sürüyor. Her iki teorinin de haklı olduğu taraflar olmakla birlikte eksiklikleri de bulunmaktadır. Bu metin bu boşluğu doldurmayı hedefliyor. Sinemanın kısıtlı bir kesimin hegemonyası altında bulunması ve buna karşıt olarak avangart ve bağımsız sinemanın oluşması sinemaya ve sinemada bağımsızlığın varoluşuna dair bir algı yaratmış ancak gereken özgürlüğü kazandıramamıştır. Sinemanın bu kısıtlı bir kesimin hegemonyası altında kalarak sadece bir meta ve propaganda amacı olarak kullanılmasının ötesindeki anlamının ağırlık kazanması için yapılabilecekleri ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, sorumluluğu elit avangartlar ya da tüketici kültlerine bırakmak yerine üretici ile tüketici arasındaki keskin ayrımı ortadan kaldırmayı önermektedir. Ancak kitabın, bunun nasıl olacağına ilişkin bir çözüm önerisi sunmakta eksik kaldığı söylenebilir. Sinemanın üretimi için sanatsal ve finansal yeterlilik gereklidir. Tüketicinin, üreticinin tercihlerine bağlı kalmaksızın üretimde söz sahibi olabilmesi için üretim için gerekli finansal yeterliliğe sahip olabilmesi gerekir. Tüketicinin bu yeterliliğe nasıl ulaşacağı sorunu cevapsız kalmaktadır. Anarşist sinema, sanatsal bütünlüğü ön planda tutarak sinemayı bir sanat dalı olarak yüceltmeyi ve bir meta veya propaganda aracı konumuna indirgenmesine karşı çıkmayı hedeflemektedir. Burada yine ilk adımda oluşan üretim gücü ve finansal yeterlilik problemi görülmektedir. Jun'un da belirttiği gibi günümüz film endüstrisi ve medyanın büyük bir kısmı altı çokuluslu holding tarafından yönetilmektedir ve Amerika'daki gişe hasılatının %85'i bu şirketlere aittir. Bu durum sinema ve kapitalizm arasındaki ilişkinin net bir göstergesidir. Bu net ayrım karşısında tüketici ve üretici arasındaki keskin çizgiyi kaldırmak tüketiciye alternatif bir finans yöntemi bulunmadıkça mümkün görünmemektedir. Sinemanın üretimi için gerekli olan düşünsel ve finansal yeterlilik sağlansa dahi filmin tüketiciye ulaşması için dağıtım ve gösterim ayaklarının da iyi şekilde programlanması gereklidir. Sözü ettiğimiz altı çokuluslu holding'in pazardaki ağırlıklı payı düşünüldüğünde dağıtım ve gösterimde güçleşmektedir.

Kitap sinemaya ilişkin yaklaşımları parçalı olarak ele almış ancak birbiriyle ilişkisini kurarken kullandığı anlamsal bağ ile metni anlaşılır kılmıştır. Kendi teorisi için eleştirdiği ve benimsediği yaklaşımlara yer vermesi okuyucu için tamamlayıcı bir unsur olmuş ve bütüncül bir anlatının oluşmasına olanak sağlamıştır. Kimi soruları cevapsız bırakmakla birlikte sinemanın içinde bulunduğu problemlere ilişkin yaptığı doğru saptamalar ve yenilikçi çözüm önerileri ile okura farklı bir düşünsel alan yaratmaktadır.